

12. Региональные проблемы развития транспортной системы Украинской ССР / Отв. ред. Н.Е. Гончаров. – М. : Институт комплексных транспортных проблем, 1988. – 158 с.

Аннотация. В статье исследованы основные тенденции, особенности и трудности формирования сети усовершенствованных автомобильных дорог в УССР, показаны конкретные обстоятельства и проблемы, которые обусловили ненадлежащую организацию и осуществление дорожно-строительных работ, достижения и недостатки, которые их сопровождали. Освещены региональные особенности строительства автодорог с твердым покрытием.

Ключевые слова: транспортное строительство, густота дорог, усовершенствованные пути сообщения, интенсивность движения.

Summary. The article analyzed the main features and trends of sets difficulties, the formative sets of roads in the USSR. The article shows specific circumstances and problems, which accompanied the process. We showed the features of organization and implementation of building road works, achievements and shortcomings.

Key words: automobile roads, automobile road network, transport building, improved roads, traffic intensity.

УДК 330+327

Грущинська Н. М.
*доктор економічних наук,
завідувач кафедри міжнародної економіки
і економічної дипломатії
Дипломатичної академії України
при Міністерстві закордонних справ*

Hruschynska N. M.
*Doctor of Economic Sciences,
Head of Department Economics and Economic Diplomacy
of Diplomatic Academy under the MFA of Ukraine*

ГЕОЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ В УМОВАХ МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

GEOSPETSIALIZATION: SIMBIOZ GEOECONOMIC STRATEGIES AND INTERNATIONAL COMPETITION

Анотація. У статті зроблена спроба обґрунтувати особливості гео економічної конкуренції як симбіозу гео економічної стратегії і міжнародної конкуренції, а також обґрунтувати місце та вплив гео економічної конкуренції в геопросторі з урахуванням сучасних глобалізаційних технологічних трансформацій та еволюції міжнародної спеціалізації України.

Ключові слова: гео економіка, конкурентна політика, міжнародна спеціалізація, глобальні трансформації, технологічні уклади.

Постановка проблеми. Геополітичні та гео економічні фактори впливу на формування сучасного світового порядку розділено на еволюційні (вплив глобальних, технологічних, інформаційних, інтеграційних процесів, а саме ті процеси, що відбуваються послідовно і є незмінними в сучасному житті суспільства) і радикальні (агресивні втручання ззовні у внутрішні процеси країни, що сприяють зміні світового порядку). Безперечними ознаками сучасної світової системи є розпад СРСР та соціалістичної системи, об'єднання Німеччини, розширення НАТО та ЄС на Схід. Особливу роль у формуванні світового порядку відіграють непрямі фактори впливу, які є досить ефективними. Серед них – наслідки теорії змови (Сіоністський окупаційний уряд, Більдерберзький клуб, ілюмінати) та події світового масштабу, які сприяли трансформаціям (наприклад, деякі з них ХХІ ст.: 2001 р. – терористичний напад на Всесвітній торговий центр і Пентагон; 1 січня 2002 р. – уведення в

готівковий обіг євро; 2003 р. – Оксамитова революція в Грузії; 2003 р. – тероризм «Аль-Каїди» (Ер-Ріяд, Москва, Стамбул); 2004 р. – Помаранчева революція в Україні; 2007 р. – розширення ЄС; 2007 р. – прецедент Косово; 2008 р. – російсько-грузинська війна; 2008–2009 рр. – глобальна фінансова криза; 2009 р. – революція в Молдові; 2010 р. – загибель президента Польщі у катастрофі під Смоленськом; 2011 р. – ліквідація Усама бен Ладена; 2011 р. – виведення військ США з Іраку; 2011 р. – смерть М. Кадафі та Кім Чен Іра; 2012 р. – КНДР оголосила себе ядерною державою; 2013 р. – хімічна атака в Сирії, шпигунський скандал в США; 2014 р. – анексія Криму та Севастополя Росією; 2015 р. – військовий конфлікт на сході України). Ознаками радикальної зміни світового простору можна назвати: втручання у внутрішні справи іншої країни, спроби нав'язування культури; забезпечення глобальної та регіональної безпеки, етнічний сепаратизм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичну основу статті становили роботи провідних вітчизняних та закордонних учених і фахівців у сфері глобалізації, постіндустріального розвитку, конкурентоспроможності національної економіки, міжнародних інноваційних процесів, аналізу технологічних укладів. У цьому зв'язку варто зазначити наукові праці таких українських і російських учених, як А. Філіпенко, С. Єрохін, Т. Бревдо, О. Білорус, Ю. Павленко, А. Поручник.

Технологічні трансформації та глобалізаційні процеси досліджуються в роботах російських учених: Г. Азоєва, Е. Кочетова, В. Петрова, Р. Фатхутдінова, І. Спиридонова та ін.; серед зарубіжних праць слід назвати роботи А. Бранденбургера, Р. Вернона, Г. Грубера, П. Кругмана, Ф. Ліста, А. Маршалла, Н. Самуельсона, А. Сміта, Р. Солоу, Е. Хекшера, Дж. Хікса.

У працях вітчизняних науковців О. Амоші, В. Александрової, Ю. Бажала, О. Болховітінової, З. Борисенко, А. Даниленка, Б. Кваснюка, С. Кірсева, І. Крючкової, М. Меламеда, В. Мунтіяна, Л. Мусіної та ін. обгрунтовано, що національна конкурентоспроможність є основою активного розвитку національної економіки України, що формує її міжнародні позиції в умовах сучасних глобальних трансформацій.

Критичний аналіз наукових праць дає змогу зробити висновок про відсутність досліджень, в яких міжнародна спеціалізація розглядається не лише як складова частина міжнародного поділу праці, а як основа конкурентоспроможності країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У статті викладені як взаємопов'язані поняття міжнародної спеціалізації та геоекономіки, введено поняття геоспеціалізації як таке, що формується під впливом геополітичних, технологічних факторів. У такому контексті геоспеціалізація розглядається в двох напрямках своєї реалізації по відношенню до країн: країни, на яких впливає геоспеціалізація (pasivus) – пасивні та країни, які впливають на геоспеціалізацію інших країн (activus) – активні. Наприклад, як відповісти на запитання: що визначає напрями спеціалізації США? наскільки геополітика впливає на вибір спеціалізації країни? Скоріше навпаки, структура спеціалізації США обумовлює її геополітичний вектор. *Взаємодоповненість та гармонійність геополітики, геоекономіки і міжнародної спеціалізації – показники успішних економік і політик країн.*

Мета статті полягає у розкритті взаємозв'язку міжнародної спеціалізації з геополітичними процесами в контексті сучасних світових процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Геоспеціалізація є поєднанням понять спеціалізації та геоекономіки, поняття, яке характерне для сучасного періоду світових процесів, обумовлених широкими глобальними,

інноваційними, інформаційними, технологічними особливостями. Виходячи з таких характеристик, геоспеціалізація – це міжнародна спеціалізація національної економіки, обумовлена геоекономічними та геополітичними впливами. Також геоспеціалізація обумовлюється інтеграційною приналежністю, політичною ситуацією на внутрішньому та зовнішньому ринках, залежить від географічного розташування, а відповідно, від рівня співпраці з країнами-сусідами, який, своєю чергою, обумовлюється їх зовнішньою політикою.

Технологічні трансформації сучасних глобальних процесів зумовлюють значні зміни в структурах міжнародної спеціалізації кожної національної економіки, у тому числі й України. Особливого значення щодо визначення місця національної економіки в сучасних світогосподарських процесах набувають інноваційні, інформаційні, зумовлені технологічними трансформаціями глобальні процеси та їх вплив на національні економіки. Сучасне розмежування країн світу обумовлюється міжнародним поділом праці, постійними порушеннями рівноваги світового господарства, пошуком ефективніших технологій і способів виробництва, які дають змогу поліпшувати умови життя людей.

Особливе місце серед факторів, що сприяють отриманню країною конкурентоспроможного місця на світовому ринку, є стан міжнародної спеціалізації її національної економіки. Аналіз еволюції процесів спеціалізації доводить, що саме спеціалізація спонукала до створення інтеграційних утворень, розвитку не лише регіоналізації, а й глобалізації. Проте тенденції кінця ХХ – початку ХХІ ст. визначають зворотній вплив. Міжнародна спеціалізація країн прямо пропорційно залежить від загальних процесів глобалізації, інтернаціоналізації, інтеграції. Утвердитися в сучасному світі як державі, яка виробляє конкурентоспроможний товар, може лише країна з активною інформаційно-технічною економікою. Крім того, змінюються й ознаки спеціалізації, яка переходить із предметної до предметної.

Відношення України до групи пасивних чи активних країн в геоспеціалізації можна проаналізувати шляхом проведення історичного екскурсу щодо розкриття зв'язку міжнародної спеціалізації національної економіки та геоекономічних впливів в еволюційний період формування економічного порядку ХХ ст.

Найдетальніше і найдоступніше з точки зору міжнародної економічної позиції питання еволюції міжнародних економічних відносин, міжнародної спеціалізації викладено в роботі економіста-міжнародника, професора А.С. Філіпенка «Міжнародні економічні відносини: історія». Крім того, спираючись на роботи істориків О. Палія, С. Кульчицького, Ю. Павленко та ін., є можливість викласти особливості розвитку міжнародної спеціалізації України з часів додержавної доби (кам'яна

Таблиця 1

Тенденції розвитку міжнародної спеціалізації та кооперування виробництва

Роки	Ознаки спеціалізації
30-ті ХХ ст.	Міжнародна міжгалузєва спеціалізація виробництва та відповідний обмін продукції однієї комплексної галузі на продукцію іншої
50–60-ті ХХ ст.	Посилення міжнародної внутрішньогалузевої спеціалізації виробництв, але на рівні первинних галузей, що, своєю чергою, окреслює наявність предметної спеціалізації
70–80-ті ХХ ст.	Внутрішньогалузева міжнародна спеціалізація виробництва і відповідний обмін товарами-аналогами з різними споживчими характеристиками
1990–2000 рр.	Тенденції до зростання внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації виробництва, наявність предметної спеціалізації
Перше десятиріччя ХХІ ст.	Зростання внутрішньогалузевої міжнародної спеціалізації виробництва

Джерело: складено автором

доба, трипільська культура, бронзова доба), формування перших держав на території України (скіфська культура, грецькі держави на території України, племінний союз антів та імперія гутів, зародження слов'ян, походження українського народу), періоду від заснування Києва і до ліквідації Київського князівства, Козацька доба в історії України, Українська Народна Республіка, проголошення незалежності України, період Голодомору та місце і роль міжнародної спеціалізації України у складі СРСР.

Висновки. Процеси геоспеціалізації, обумовлені геополітичними та гео економічними процесами, сприяють формуванню нового економічного порядку, який передбачає посилення міждержавного регулювання світового господарства і міжнародних економічних відносин з урахуванням інтересів країн, яких позбавляють вигід активні сили світового ринку.

Сучасний етап формування нового економічного порядку характеризується трансформацією суспільних інститутів, зміною всього світового середовища; сучасні комунікаційні технології посилюють владу міжнародних організацій, що відстоюють економічні та політичні інтереси країн-гегемонів. Виробництво інтелектуального продукту і нових технологій стає все більш прибутковим і монополізується розвиненими країнами. Вони сьогодні виступають постачальниками якісно нового необмеженого ресурсу – інформації та знань, отримуючи за свідомо заниженою вартістю обмежені матеріальні ресурси з країн світової периферії. Такий розподіл праці спричинює новий механізм формування і розподілу багатства. Загострюється міждержавна економічна конкуренція, що ще більш посилює економічну асиметрію у взаємозалежності найбільш розвинених і найменш розвинених країн.

Світовий порядок повинен бути заснований на гармонійному співвідношенні, з одного боку, прав і свобод держав і народів, а з іншого – обов'язків перед людством. Разом із тим

необхідне збереження національного суверенітету держав як гарантів захисту інтересів, прав і свобод свого населення.

Справедливий світовий порядок, що ґрунтується на дійсному рівноправ'ї держав і народів, неможливий без вироблення чіткого кодексу поведінки держав на міжнародній арені. Світовий порядок, безперечно, має забезпечуватися переважно мирними засобами. Він повинен бути побудований так, щоб провідні держави світу були такими ж відповідальними за порушення норм міжнародного права, як і всі інші. Спробуємо, враховуючи вищезазначений аналіз, систематизувати схожості та розбіжності міжнародної спеціалізації та геоспеціалізації (табл. 2).

Проте, розглянувши ознаки геоспеціалізації, залишилася низка запитань.

1. Геоспеціалізація спонукає до необхідності зміни інституційного укладу, економічної системи шляхом активного використання мережевої економіки, а іноді і шляхом революційних дій чи, навпаки, внутрішній стан країни спонукає до переформатування спеціалізації країни?

2. Яке поняття довготриваліше: міжнародна спеціалізація чи геоспеціалізація? Враховуючи, що основним чинником впливу на геоспеціалізацію є безпека країни, загроза їй спонукає країну до вибору нової зовнішньої політики іноді з ігноруванням факторів впливу на спеціалізацію країни. Разом із тим розвиток мережевої інформаційної економіки сприятиме розвитку видів міжнародної спеціалізації як позитивної, безпечної форми співпраці об'єднання країн.

3. Чи можна стверджувати, що наявність геоспеціалізації – це шлях до перемоги в економічній боротьбі?

Дані запитання та значний пласт інших, породжених у процесі ознайомлення та аналізу історичних, економічних та іншого характеру матеріалів щодо світових трансформаційних, геотрансформаційних процесів, стане поштовхом для майбутніх досліджень та знайде своє місце на сторінках монографій, підручників.

Таблиця 2

Схожості та розбіжності міжнародної спеціалізації та геоспеціалізації

	Міжнародна спеціалізація	Геоспеціалізація
Фактори впливу на формування	фактори виробництва (природні ресурси, робоча сила, капітал, технології)	географічне розташування країни
Масштаби дії	світовий	регіональний
Обумовленість	внутрішніми можливостями країни	зовнішньою політикою країни та країн-сусідів
Види	1. Виробнича ознака: міжгалузева внутрішньогалузева 2. Територіальна ознака: предметна подетальна технологічна	предметна подетальна технологічна
Принципи	1. Активне використання науково технічного прогресу; інформаційних мереж, комунікацій і технологій 2. Підвищена увага до ризику виникнення екологічних проблем як наслідку деяких виробничих процесів 3. Створення умов для підтримки країн, що розвиваються	1. Активне використання науково-технічного прогресу; інформаційних мереж, комунікацій і технологій 2. Вирішення проблем політичного характеру шляхом використання міжнародних організацій та впливових угруповань
Теоретичне підґрунтя	теорія порівняльних переваг	теорія Хекшера-Оліна – Самуельсона (фактороінтенсивність, факторонасиченість)

Джерело: складено автором

Список використаних джерел:

1. Бжезинский З. Великая шахматная доска (Господство Америки и его геостратегические императивы) / З. Бжезинский ; перевод О.Ю. Уральской. – М. : Международные отношения, 2010 – 256 с.
2. Новий світовий порядок у XXI столітті: глобальні тенденції та їх значення Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://razumkov.org.u>.

3. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://europa.eu>.
5. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.
6. Тоффлер Э. Шок будущего = Future Shock / Э. Тоффлер. – М. : АСТ, 2008. – 560 с.
7. Шахназаров Г.Х. Грядущий миропорядок: О тенденциях и перспективах международных отношений / Г.Х. Шахназаров. – М. : Политиздат, 1981. – 447 с.

Аннотация. В статье предпринята попытка обосновать особенности геоэкономической конкуренции как симбиоз геоэкономической стратегии и международной конкуренции, а также обосновать место и влияние геоэкономической конкуренции в геопространстве с учетом современных глобализационных технологических трансформаций и эволюции международной специализации Украины.

Ключевые слова: геоэкономика, конкурентная политика, международная специализация, глобальные трансформации, технологические уклады.

Summary. The article is an attempt to justify the features of the geo-economic competition as symbiosis geo-economic strategy and international competition. To prove the place and the impact of geo-economic competition with current geospatial technological transformations of globalization and the evolution of international specialization Ukraine.

Key words: geoeconomics, competition policy, international specialization, global transformation, technological modes.

УДК 336.763.33

Данилюк М. М.
*аспірант кафедри фінансів суб'єктів
господарювання та страхування
Тернопільського національного економічного університету*

Danyliuk M. M.
*Postgraduate Student
at Department of Finance of Business Entities and Insurance
Ternopil National Economic University*

ФОРМАЛІЗАЦІЯ ПОРТФЕЛЯ ДЕРЖАВНИХ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ІЗ МЕТОЮ ОПТИМІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ БОРГОВИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ FORMALIZATION PORTFOLIO GOVERNMENT SECURITIES IN ORDER TO OPTIMIZE FINANCIAL DEBT OBLIGATIONS

Анотація. У статті розкрито теоретичні та практичні аспекти оптимізації та моделювання портфеля державних цінних паперів на основі ключових показників ефективності. Розроблено модель ефективного портфеля державних цінних паперів. Портфель є оптимальним із точки зору мінімального ризику та дає змогу залучати кошти фізичних та юридичних осіб і використовувати їх як джерело інвестиційних ресурсів через механізм фінансового ринку. Модель демонструє, що найбільш привабливими з точки зору мінімального ризику є облигації місцевих позик та казначейські зобов'язання, тому існує необхідність розвитку саме цього сегменту ринку державних цінних паперів.

Ключові слова: державні цінні папери, портфель державних цінних паперів, казначейські зобов'язання, облигації місцевих позик, мінімальний ризик.

Постановка проблеми. Розвиток ринку державних цінних паперів є однією з важливих передумов стабілізації економіки і подальшого розвитку реформ в Україні, тому що сприяє залученню додаткових ресурсів до державного бюджету. При цьому державні цінні папери виступають привабливим інвестиційним інструментом, який надає можливість приватним інвесторам вкладати кошти в низькоризикові та високоліквідні активи, що забезпечують стабільний прибуток.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Динамічний розвиток ринку державних цінних паперів сприяв зростанню інтересу наукових кіл до його дослідження. Дане питання розглядали у своїх працях такі вітчизняні науковці: Л. Алексеєнко, О. Кириченко, Г. Кучер, І. Лютий, С. Львовичкін, С. Омельчук, В. Опарін, О. Охріменко, А. Примостка, Р. Рак, Є. Редзюк, В. Федосов, О. Черняк, С. Юрій та ін. Незважаючи на достатній рівень розробки досліджуваної проблематики, багато питань недостатньо вирішені та потребують наукових досліджень.